

поративного боргу). Держказначейство України контролює забороганість бюджетних установ. Загалом контрольований зазначеними державними органами борг не перевищує 30 % сукупного накопиченого боргу в економіці (без суми компенсацій вкладів Ощадбанк). При цьому частка боргу, стосовно якого діють законодавчі обмеження щодо «верхньої межі» державного боргу, встановлені ст.18 Бюджетного кодексу України, складає лише десяту частину сукупного боргу. Оскільки дві третини накопиченого боргу не контролюється, а лише до десятої частини встановлена гранична межа, можна стверджувати, що боргові процеси є хаотичними і не є предметом комплексного аналізу і контролю з боку держави. По-шосте, в Україні закріпилася практика прогнозування та контролю за державним і зовнішнім боргом. Але необхідно ретельно контролювати обсяги накопиченого в Україні зовнішнього і внутрішнього боргів усіма суб'єктами економічних відносин, незалежно від джерел утворення, а також оцінити діяльність урядових і банківських інституцій у частині предметної діагностики боргу та вжиття адекватних організаційно-правових механізмів його регулювання до безпечних меж. Проте на даний час жодним органом цілісного тематичного обліку не ведеться. По-сьоме, в Україні відсутня цілісна системна стратегія управління зовнішнім державним боргом, яка б поєднувала удосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення зовнішньоборгової політики, короткострокових і середньострокових орієнтирів управління зовнішнім державним боргом.

Таким чином, обсяг завдань із розв'язання боргової проблеми розширюється. Це зобов'язує Україну кардинально змінити підходи до боргових проблем, вийти за межі аналізу державного й зовнішнього боргу і посилити обліково-аналітичну складову в управлінні.

УДК 657

Кузьмінська О. Е.

к.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток вітчизняного бізнес — середовища безпосередньо пов'язаний із створенням сприятливих умов для зростання бізне-

су та поліпшення інвестиційного клімату в Україні, що обумовлює необхідність удосконалення функціонування господарюючих суб'єктів на основі науково-обґрунтованих методів управління, спрямованих на формування парадигми підприємства як виробничо-господарської і соціально-орієнтованої системи, що діє в умовах глобалізації та інформатизації світового економічного простору. Одним з першочергових заходів удосконалення інформаційного забезпечення процесу управління інноваційним розвитком економіки України є модернізація аналізу господарської діяльності, у тому числі оновлення методики й організації аналізу ефективності використання виробничих запасів підприємств.

Термінологічний аналіз інформації з вітчизняних і зарубіжних фахових видань показав відсутність єдиного підходу в трактуванні сутності поняття ефективності. Розрізняють витратний і ресурсний підходи до дефініції ефективності. Науковці, що дотримуються витратного підходу, стверджують, що ефективність — це співвідношення отриманого ефекту і витрат, понесених на здобуття зазначеного ефекту. Науковці, що дотримуються ресурсного підходу, визначають ефективність як співвідношення отриманого ефекту та економічних ресурсів, використаних у процесі його отримання.

Аналіз проводиться у процесі діагностики виробничих запасів підприємства шляхом розрахунку індивідуальних і загальних показників ефективності використання виробничих запасів.

До загальних показників ефективності використання виробничих запасів підприємства відносяться: прибуток на одну гривню матеріальних витрат, матеріаломісткість, матеріаловіддача, коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробництва і матеріальних витрат, частка матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання матеріалів.

Індивідуальні показники призначені для аналізу ефективності використання окремих видів виробничих запасів (сировиномісткість, паливомісткість, енергомісткість). Також до індивідуальних показників відносять питому матеріаломісткість окремих виробів.

У результаті критичної оцінки інформації з фахової літератури щодо порядку розрахунку загальних та індивідуальних показників ефективності використання виробничих запасів встановлено наявність у формулах розрахунку застарілих складових, зокрема, йдеться про показники валової продукції, товарної продукції, прибутку від основної діяльності, матеріальних ресурсів. Вбача-

ється доцільним уточнити порядок розрахунку коефіцієнтів ефективності використання виробничих ресурсів за даними сучасної фінансової звітності підприємства.

Дані чинної фінансової звітності підприємства дозволяють розрахувати такі показники ефективності використання виробничих запасів:

— прибуток на гривню матеріальних витрат, як частку від ділення фінансового результату від операційної діяльності (прибутку) на суму матеріальних витрат;

— матеріаломісткість продукції, як частку від ділення матеріальних витрат на чистий дохід (виручку) від реалізації продукції;

— матеріаловіддачу, як частку від ділення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на матеріальні витрати;

— питому вагу матеріальних витрат у собівартості продукції, як частку від ділення матеріальних витрат на собівартість реалізованої продукції.

Перелік загальних показників аналізу ефективності використання виробничих запасів підприємства можна розширити шляхом доповнення його показниками швидкості обороту виробничих запасів, оборотності виробничих запасів, терміну зберігання виробничих запасів, оскільки зазначені показники надають користувачеві збільшений обсяг адекватної управлінської інформації.

Показник швидкості обороту виробничих запасів обчислюється у днях діленням середнього залишку виробничих запасів за період на середнє добове споживання виробничих запасів.

Показник оборотності виробничих запасів обраховується як частка від ділення обсягу випуску продукції на середній залишок запасів.

Термін зберігання виробничих запасів розраховується у днях як частка від ділення тривалості періоду на оборотність виробничих запасів.

Процедури аналізу ефективності використання виробничих запасів, що здійснюються із використанням показників, розкритих у фінансовій звітності у грошовому вимірнику, слід обов'язково доповнювати проведенням аналізу рівня матеріальних витрат у собівартості продукції на основі натуральних показників. Рівень матеріаломісткості, визначений на основі показників у вартісному вимірнику, не завжди відповідає результатам розрахунків за натуральними вимірниками, оскільки на рівень матеріаломісткості у вартісному вимірнику впливають зміни цін на окремі види виробничих запасів, готову продукцію, зміни рівня транспортно-заготівельних витрат.

Уточнений порядок розрахунку коефіцієнтів ефективності використання виробничих запасів за даними фінансової звітності підприємства відповідає критерію доступності інформації фінансової звітності; його практичне запровадження сприятиме подальшому зростанню інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств.

УДК 657

Лаговська О. А.,

д.е.н., доцент, професор
кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНТЕРЕСІВ ГРУП ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ ОСІБ

Активні інвестиційні процеси, які є запорукою зростання конкурентоспроможності національної економіки, в умовах інтенсивної конкурентної боротьби призводять до першочергової концентрації зусиль управлінського персоналу на задоволенні інтересів інвесторів. З цією метою діяльність підприємств спрямовується на максимізацію вартості, що зумовлює потребу використання вартісно-орієнтованого підходу до управління.

Дослідження діяльності 125 компаній, які впровадили концепцію вартісно-орієнтованого управління, свідчать про її ефективність, що відображається в рівні їх вартості, позитивному прирості показника економічної доданої вартості та середі прибутковості (середнє значення даного показника для компаній, які підлягали дослідженню, — 13 %) ¹.

Вартісно-орієнтований підхід до управління діяльністю суб'єкта господарювання передбачає постановку перед управлінським персоналом нових завдань, а це значно підвищує вимоги до якості та змісту інформації, на основі якої здійснюється управління, та призводить до формування нових запитів до системи бухгалтерського обліку та необхідності удосконалення процесу аналітичного забезпечення вартісно-утворювальних процесів.

---

¹ Примітка: сформовано за даними: Strategy and Value. SCCO International CEO Performance 125 CEO Performance of Northern California's Largest Companies. — SCCO International in association with Pepperdine University, June 2012. — 15 p.